

TOPRAK VE SU • H00 • BAŞLANGIÇ: ÇİFTLİK PLANI • MODÜL 1 / 7

NAŞIL BAŞLANIR: FİKİRDEN İLK ADIMA

Çiftlik hayalinden ilk yatağa, ilk tavuklara ve sürdürebileceğin bir plana: önce ne, ne kadar tutar, sonra nereden öğrenirsin

4FREELIFE

A4 • EKRAN SÜRÜMÜ

12 BÖLÜM • 7 EK

DİLLER: BALKAN • EN • DE • ES • FR • PT • TR • AR

TR = TÜRKİYE

BU REHBER HAKKINDA

ÇİFTLİK SATIN ALINMAZ, KURULUR

Kendi çiftliğini isteyenlerin çoğu kötü toprak ya da kümese dadanan tilki yüzünden vazgeçmez. Her şeye aynı anda başladıkları için vazgeçerler: bir hektar arazi, yirmi tavuk, keçiler, sera ve meyve bahçesi, hepsi aynı yıl. Temmuz gelindiğinde iş, günün saatlerinden fazladır; bahçeyi ot basar, toprak sevgisi yorgunluğa ve borca dönüşür.

Bu modül 4freelife kütüphanesinin giriş kapısıdır. Fikirden, sürdürebileceğin ilk adıma nasıl geçeceğini gösterir: ilk kazmadan önce neyi netleştirmen gerekir, küçük bir başlangıç ne kadar zaman ve para ister, hangi mevsimde ne yapılır ve diğer rehberleri hangi sırayla okursun. Sonunda elinde yazılı bir vizyon, başlangıç noktanın değerlendirmesi, ilk plan hesaplayıcısı, ilk sezon takvimi ve ilk 90 günün planı olur.

KISACA

- **Küçük ve iyi başla:** gerçekten baktığın tek bir yatak, ot basmış büyük bir bahçeden değerlidir.
- Önce **neden, kim, ne kadar zaman ve ne kadar para** sorularını netleştir. Arazi ve hayvanlar sonra gelir.
- Başlangıç kuralı: **her sezon tek bir yeni alan.**
- Neredeyse her çiftlikte ilk üç şey **su, kompost ve bahçedir**. Tavuklar, meyve ağaçları ve geri kalan her şey ondan sonra gelir.
- **İlk günden yaz:** ne ektin, ne kadar hasat ettin, ne kadar harcadın. Defter en ucuz öğretmendir.

EV BAHÇESİ

bu rehberin kapsamı

KÜÇÜK PARSEL

bu rehberin kapsamı

KÜÇÜK ÇİFTLİK

bu rehberin kapsamı

**KENDİ KENDİNE YETEN
ÇİFTLİK**

bu rehberin kapsamı

İÇİNDEKİLER

01	Çiftlik nedir, ne değildir	4
02	İlk kazmadan önce beş soru	5
03	Neredesin: başlangıç noktası	6
04	Küçük başla: ilk projeler	6
05	Başladığında: mevsime göre ilk adımlar	7
06	Küçük bir başlangıç ne kadar zaman ve para ister	8
07	İlk günden güvenlik	9
08	İnsanlar ve bilgi	9
09	4freelife kütüphanesi nasıl kullanılır	10
10	İyi gittiğini nereden anlarsın	11
11	Sık yapılan hatalar	11
12	Yazdırılabilir kontrol listesi	12

EKLER – YAZDIRILABİLİR ÇALIŞMA SAYFALARI

A	Çiftlik vizyonumuz	13
B	Başlangıç noktası	14
C	İlk plan hesaplayıcısı	15
D	İlk sezon takvimi	16
E	İlk 90 günün planı	17
F	İlk adımlar defteri	18
G	İletişim ve mentorlar	19

01 • BÖLÜM

ÇİFTLİK NEDİR, NE DEĞİLDİR

4

çiftlik düzeyi: ev bahçesinden kendi kendine yeten çiftliğe

1

sezon başına bir yeni alan, başlangıç için yeterli

5

yıl: çiftliğin bir bütün olarak işlemesi için gereken süre

Bizim anlamımızda çiftlik (İngilizcede *homestead*), yiyeceğinin, suyunun ve yakacağının önemli bir kısmını kendi toprağından ve kendi emeğinden alan bir evdir. Mutlaka satış yapan bir işletme değildir. 19. yüzyıla dönüş de değildir: eski çiftçilerin bildiklerini kullanırsın, ama güneş panelini, damla sulamayı ve takvimli telefonu da.

Çiftlik işten kaçış da değildir. Çiftlik **iştir**: her gün, mevsim mevsim ve bazen ağır. Karşılığında nereden geldiğini bildiğin yiyecek, marketler aksadığında güvence, daha sağlıklı çocuklar ve bir şeyi kendi elinle yaratma duygusu verir. Nadiren hızlı kazanç getirir. Asıl amacın para ise önce H00-05 Zaman ve para: çiftlik ne kadar ister modülünü ve H64 Çiftlik ekonomisi serisini oku.

Çiftliğin dört düzeyi

Bütün 4freelife rehberlerinde hangi çiftlik büyüklüğü için geçerli oldukları yazar. On yıl sonra olmak istediğin yeri değil, bugün nerede olduğunu bul.

Düzy	Yaklaşık alan	Tipik olarak neler var	Sezonda iş
1. Ev bahçesi	~1.000 m ² 'ye kadar (1 dönüm)	Bahçe, baharatlar, birkaç meyve ağacı, 4–6 tavuk, kompost	Haftada 4–8 saat
2. Küçük parsel	1.000–5.000 m ² (1–5 dönüm)	+ sera, meyve bahçesi, üzüksüler, arılar, patates	Haftada 8–15 saat
3. Küçük çiftlik	0,5–2 ha (5–20 dönüm)	+ tavşanlar, etlik kanatlı, keçi veya koyun, kuru ot	Haftada 15–30 saat
4. Kendi kendine yeten çiftlik	2 ha ve üzeri (20+ dönüm)	+ inek, domuz, tahıl, yakacak için koru	30+ saat, bütün aile

Saatler yaklaşıktır ve sezon (nisan–ekim) için geçerlidir. Kışın yarısından azı yeter; ancak büyükbaş hayvanın varsa bütün yıl her gün iş vardır.

İPUCU

1. düzey „daha az değerli“ değildir. İyi yönetilen birkaç yüz metrekarelik bir ev bahçesi, dört kişilik bir ailenin sebzesinin çoğunu, yumurtasının tamamını ve meyvesinin bir kısmını verebilir. Birçok kişi ömür boyu orada kalır ve memnundur.

02 • BÖLÜM

İLK KAZMADAN ÖNCE BEŞ SORU

Arazi, tohum ya da tavuk almadan önce ailenle otur ve beş soruyu cevapla. Cevapları vizyon sayfasına yaz (Ek A • s. 13). Yarım saatlik bir konuşma seni yıllarca boşa dolaşmaktan kurtarır.

1

Neden? Yiyecek, sağlık, güvence, çocuklar, huzur, ek gelir? Üç ana nedeni önem sırasına göre yaz. İşler zorlaştığında bu kâğıt sana neden uğraştığını hatırlatır.

2

Kim? Evde gerçekte kim, ne kadar çalışıyor? Sen yoldayken hayvanlara kim bakacak? Çocuklar yardım eder, ama asıl iş gücü olamazlar.

3

Ne kadar zaman? Nisan–ekim arası, işin ve diğer yükümlülüklerin yanında haftada kaç saatin olduğunu dürüstçe yaz. Yeni başlayanların çoğu zamanını iki kat fazla tahmin eder.

4

Ne kadar para? İlk yıl kredi çekmeden ve ev bütçesini sarsmadan ne kadar yatırabilirsin?

5

Nerede? Araziniz zaten var mı? Üzerinde mi yaşıyorsun, yoksa hafta sonları mı gidiyorsun? Mesafe neyin mümkün olduğunu belirler.

Hafta sonu çiftliği mi, sürekli çiftlik mi

Yalnızca hafta sonları gidiyorsan farklı planla: meyve ağaçları, üzüksüler, patates, soğan, sarımsak, kabak ve arılar bir haftayı sensiz geçirebilir. Otomatik sulaması olmayan seradaki domates ve her akşam birinin kapatması gereken tavuklar geçiremez. Hayvanlar **her gün** insan ister. Arazide yaşamıyorsan ya da güvenilir bir komşun yoksa bitkilerle başla.

DENEYİMDEN

Eskişehir'de oturan bir aile, şehre bir saat uzaklıktaki bir köyde 4 dönüm (4.000 m²) arazi aldı. İlk yıl 30 meyve ağacı, iki sıra ahududu ve 200 m² patates diktiler; sebze bahçesini evde tuttular. Tavukları ve serayı ancak üçüncü yıl, köye taşındıklarında kurdular. O zaman meyve ağaçları çoktan meyve veriyordu.

03 • BÖLÜM

NEREDESİN: BAŞLANGIÇ NOKTASI

Her çiftlik bir şeyden başlar. Birinin arazisi vardır ama bilgisi yoktur; ötekinin dedesinden kalma bilgisi vardır ama arazisi yoktur. Nasıl başlayacağını altı şey belirler. Bunları puanla (Ek B • s. 14).

Kaynak	Soru	Zayıfsa
Arazi	Ekecek yerin var mı, ne kadar?	Saksılar, kiralık arazi ya da akrabanın bahçesiyle başla
Su	Ağustosta su var mı?	Önce yağmur suyu ve malç; H04 Su serisine bak
Zaman	Sezonda haftada kaç saat?	Her gün iş istemeyen bitkiler
Para	Kredisiz ne kadar?	İkinci el alet, takas, komşudan tohum
Bilgi	Hiç bahçe ya da hayvan baktın mı?	Yılda bir alan, köyden bir usta
İnsanlar	Kim yardım eder, kim yerine bakar?	Hayvanlardan önce komşuyla anlaşma

Su bir numaralı ölçüttür. Yazın güvenilir su yoksa ne bahçe olur ne hayvan. Araziyi daha seçiyorsan, bir kuruş ödmeden önce H01-01 Arazi seçimi ve değerlendirmesi modülünü oku.

Zaten sahip olduğun bilgi

Neler yapabildiğini yaz: bel ve çapa, tırpan, traktör kullanmak, kışlık hazırlamak, sağım, kanatlı kesimi, musluk tamiri. Ailenin neler bildiğini de yaz. Yaşlı anne babalar ve komşular çoğu zaman sandıklarından fazlasını bilir. Senin yörene dair bilgileri (son don ne zaman düşer, hangi fasulye çeşidi tutar, kaynak nerede kurur) hiçbir kitapta yazmaz.

04 • BÖLÜM

KÜÇÜK BAŞLA: İLK PROJELER

İlk yıl her şeyi üretme yılı değildir. İlk yıl, büyük kayıplar olmadan **küçükte öğrenme** yılıdır. Üç proje neredeyse her toprakta ve her iklimde işe yarar.

1

Kompost yeri:
paletten iki bölme,
1 x 1 m. Hemen,
yılın her ayı başlar.

2

İlk yatak: evin
yanında, güneşte,
suya yakın 10–30
m².

3

Kolay sebzeler:
marul, turp, taze
fasulye, kabak,
patates, soğan.

4

Malç ve su: saman
ya da biçilmiş ot,
yağmur suyu için
bir bidon.

5

Hasadı tart:
mutfak terazisi,
her hasat deftere.

Neden tam bu sırayla

Kompost temeldir. Toprağı besler, toprak da bitkileri. Bu yıl yaptığın kompost gelecek ilkbahar lazım olacak, o yüzden hemen başla. Ayrıntılar H03-01 Kompost: soğuk ve sıcak, atıktan humusa modülünde.

Evin yanındaki küçük yatak, parselin ucundaki büyük bahçeden iyidir. Her gün gördüğüne bakarsın. İlk yıl 20 m²'lik bir yatak yaklaşık 40–60 kg sebze verir: yaz için marul, taze fasulye, kabak ve domates.

Tavuklar en iyi ilk hayvandır, ama ancak bahçe işlemeye başladığında ve çitin, kümesin hazır olduğunda. Dört–altı tavuk aileye yumurta verir, bahçe artıklarını yer ve komposta gübre bırakır. Rehber: H20 Tavuklar serisi.

UYARI

Barınağı, çiti, bir aylık yemi ve sen yokken onları besleyecek biri hazır olmadan hayvan alma. Hayvan, gelecek haftaya ertelenebilecek bir proje değildir. Türkiye'de bazı türlerin kaydı zorunludur (sığır, koyun ve keçi TÜRKVET'e, arılar Arıcılık Kayıt Sistemi'ne); az sayıda kanatlı için ne gerektiğini de sor. İl veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü'ne danış.

Tek yeni alan kuralı

Her sezon **en fazla bir yeni alan** ekle: bu yıl bahçe, gelecek yıl tavuklar ve meyve ağaçları, sonra sera ya da arılar. Yeni alan oturana, yani sürekli okumadan ve panik yapmadan yürütene kadar bir sonrakini ekleme. Beş yıllık yatırım sırası ayrıntılı olarak H00-06 Önce ne: 5 yıllık yatırım sırası modülünde.

05 • BÖLÜM

BAŞLADIĞINDA: MEVSİME GÖRE İLK ADIMLAR

Çiftliğe başlamanın yanlış zamanı yoktur, yalnızca farklı ilk adımlar vardır. Aylar İç Anadolu'nun ova ve platoları (yaklaşık 900–1.100 m) için geçerlidir. Ege ve Akdeniz kıyılarında ilkbahar işleri 4–6 hafta önce, Doğu Anadolu'da ve 1.500 m üzerinde 3–5 hafta sonra gelir.

Başlarsan...	Önce yap	Acele etme
Kışın (ara–şub)	Plan, harita, tohum siparişi, kompost yeri, alet, okuma	Hayvan almakta
İlkbaharda (mar–may)	Yatak, patates, soğan; domates fidesini hazır al, mayıs ortasından sonra dik	Büyük bahçede: 20–30 m ² ile başla
Yazın (haz–ağu)	Malç, suyu ve güneşi gözlemlemek, güz ekimi (lahana, marul, havuç)	Meyve ağacı dikmekte (sonbaharı bekler)
Sonbaharda (eyl–kas)	Meyve ağacı ve sarımsak dikimi, yapraktan kompost, ilkbahar için yatak	Sıcak barınak yoksa kış öncesi tavuk almakta

Gözlem yılı

Yeni bir araziye geldiysen, büyük işlerden önceki en iyi yatırım bir **gözlem yılıdır**: kar en uzun nerede kalıyor, sağanaktan sonra su nereden akıyor, geç don nereye düşüyor, yaban domuzları nereden geçiyor. Bu süreçte yalnızca küçük bir yatakla ve kompostla uğraş. Gözlem takvimi H01-01 modülünde, çiftlik haritası H01-03 Çiftlik haritası: güneş, rüzgâr, su ve mikroklima modülünde.

İPUCU

Parselin fotoğrafını 12 ay boyunca her ayın birinde aynı noktadan çek. Yılın sonunda elinde güneşin, karın ve suyun en iyi haritası olur, hem de bedava.

06 · BÖLÜM

KÜÇÜK BİR BAŞLANGIÇ NE KADAR ZAMAN VE PARA İSTER

Para ve zaman her şeye karar veren iki sınırdır. Aşağıda küçük bir başlangıç için yaklaşık sayılar var. Aynı normları 4freelife kişisel planı da kullanır, yani sayılar birbirini tutar.

İlk proje	Görelî yatırım (bahçe = 1)	Sezonda iş
Kompost yerli 30 m ² sebze bahçesi	1 (alet, tohum, malç)	haftada yaklaşık 1 saat
30 m ² için damla sulama	yaklaşık 0,75	sulama zamanından kazandırır
Kümes ve gezinti alanıyla 5 tavuk	yaklaşık 5,5	haftada yaklaşık 45 dakika
5 meyve ağacı (fidan, çukur, herek)	yaklaşık 2	haftada yaklaşık 15 dakika
10 m ² üzümü meyve	yaklaşık 1	haftada yaklaşık 20 dakika
1 m ³ depo (IBC)	yaklaşık 2,5 yeni; ikinci el daha ucuz	çok az

Türkiye'de fiyatlar hızlı değiştiği için tutarları lira olarak yazmıyoruz; tablodaki oranlar projelerin birbirine göre ne kadar tuttuğunu gösterir. Fidanlıktan, nalburdan ve pazardan güncel fiyatları sor, kendi ilk planını hesaplayıcıda çıkar (Ek C · s. 15).

UYARI

Çiftliğin ilk yılı için kredi çekme. Birikiminden ve çiftliğin zaten verdiğiinden yatır. Ne kadar gerektiğini bilmiyorsan önce bir yıl kayıt tut (H00-07 Çiftlik defteri).

Nerede tasarruf edilir, nerede edilmez

Tasarruf et: alette (pazardan ikinci el çapa ve bel onlarca yıl dayanır), tohumda (komşularla takas, ikinci yıldan itibaren kendi tohumun), malçta (yaprak, biçilmiş ot, komşudan saman) ve kaplarda (IBC, eski küvetler, paletler).

Tasarruf etme: suda, tavuk çitinde (tilki ve sansar affetmez), güvenilir fidanlıktan alınan kaliteli fidanlarda ve koruyucu donanımda.

07 • BÖLÜM

İLK GÜNDEN GÜVENLİK

Biri yaralandığında çiftlik romantizmi çabuk biter. Beş kural, düzey ne olursa olsun ilk günden geçerlidir.

1

Gizli tehlikeler: terk edilmiş tarla ve çalılık eski tel, cam, moloz, ağzı açık kuyu, sarnıç ve ilaç ambalajı saklayabilir. Temizlemeden önce araziye botla ve eldivenle gez. Sınır bölgelerinde mayın riski için önce bilgi al (TURMAC); şüpheli bir şeye dokunma, uzaklaş, 112'yi ara.

2

Alet ve makineler: motorlu testere, balta, tırpan ve çapa makinesi koruyucu donanım ve eğitim ister. Ormanda motorlu testereyle asla tek başına çalışma. Ayrıntılar H05-07 Alet ve makinelerle güvenli çalışma modülünde.

3

Kene ve tetanoz: otta çalıştıktan sonra vücudunu kontrol et. Keneyi ezme, sağlık kuruluşunda çıkarttır; iki hafta içinde ateş çıkarsa hekime git ya da 112'yi ara (Kırım-Kongo kanamalı ateşi). Tetanoz aşının durumunu aile hekimine sor.

4

Ateş ve CO: soba, odun ocağı, jeneratör ve odunlu kurutucu. Karbonmonoksit dedektörü ve yangın söndürücü şarttır. Jeneratör asla kapalı alanda çalışmaz.

5

Yiyecek: asitliği düşük kışlıklar, et ve sarımsaklı yağ botulizm riski taşır. İlk kışlıktan önce H43-01 Kışlık hazırlığının temelleri: hijyen, kavanozlar, sterilizasyon modülünü oku.

08 • BÖLÜM

İNSANLAR VE BİLGİ

Kimse çiftliği tek başına kurmaz. En iyi bilgi kaynağı **aynı köyde 40 yıldır ekip biçen komşudur**. Fasulyeyi ne zaman ektiğini, hangi domates çeşidini tuttuğunu, son donun ne zaman olduğunu sor. Ona bir kavanoz bal götür ya da biçimde yardım et. Bilgi köyde hep böyle aktarılmıştır.

Kime başvurulur	Ne için
Komşular ve yaşlı çiftçiler	Yerel iklim, çeşitler, su, don, yaban hayvanları
Muhtar	Köyün suyu, meralar, yollar, kimin neyi bildiği
İl veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü	Toprak analizi, çeşitler, bitki koruma, ÇKS ve destekler
Ziraat Odası	Çiftçi belgesi, yerel üretim bilgisi
Veteriner hekim (İlçe Tarım veya serbest)	Hayvan kaydı, aşılar, hastalıklar
Arıcılar birliği, üretici birlikleri, kooperatifler	Kurslar, usta, ortak alım
Yerel tohum takas şenlikleri	Yerel (ata) tohumları, deneyimler
Belediye veya İl Özel İdaresi	İmar durumu, yapı, yerel destekler

Yöreni ilgilendiren kişileri listeye yaz (Ek G • s. 19).

İPUCU

Bir mentor bul: senin istediğini, senin ikliminde, en az on yıldır yapan birini. Mayısta onun çiftliğine yapacağın tek bir ziyaret sana on kitaptan fazlasını öğretir.

09 • BÖLÜM

4FREELIFE KÜTÜPHANESİ NASIL KULLANILIR

Kütüphane altı ana başlığa ayrılır. Her seride yedi modül vardır ve her modül çalışma sayfalarıyla kendi başına bir el kitabıdır. Hepsine ihtiyacın yok. Bu sezon ne lazımsa onu oku.

Ana başlık	Seriler
Toprak ve su	H00 Başlangıç: çiftlik planı • H01 Arazi ve çiftlik planı • H02 Toprak: işleme ve hazırlık • H03 Toprak verimliliği • H04 Su • H05 Aletler ve makineler
Bitkiler	H10 Bostan • H11 Sera • H12 Meyve bahçesi • H13 Üzümsü meyveler ve asma • H14 Tarla: tahıl, mısır, baklagiller ve patates • H15 Yem bitkileri ve mera • H16 Tıbbi ve aromatik bitkiler • H17 Tohum ve çoğaltma • H18 Mantarlar
Hayvanlar	H20 Tavuklar • H21 Ördek ve kazlar • H22 Hindi ve beç tavukları • H23 Bildircinlar • H24 Tavşanlar • H25 Keçiler • H26 Koyunlar • H27 İnekler • H28 Domuzlar • H29 Arılar • H30 Balıklar • H31 Atlar ve eşekler • H32 Çiftlikte kedi ve köpekler • H33 Hayvan besleme • H34 Doğal yollarla hayvan sağlığı
Gıda ve işleme	H40 Süt • H41 Et • H42 Mutfakta kanatlı ve yumurta • H43 Sebzeler • H44 Meyveler • H45 Tahıl, un ve ekmek • H46 Bal ve arı ürünleri • H47 İçecekler • H48 Yıl boyunca çiftlik mutfacı
Kiler	H50 Mahzen ve toprak çukur • H51 Kurutma • H52 Tütsüleme ve tütsühane • H53 Tuzlama ve salamura • H54 Fermantasyon ve turşu • H55 Yağ, zeytinyağı, bal ve şeker • H56 Tahıl ve un depolama • H57 Elektriksiz soğutma • H58 Kiler takvimi
Ev ve çiftlik	H60 Yakacak ve odun • H61 Enerji • H62 Çiftlikte yapı • H63 Geleneksel zanaatlar • H64 Çiftlik ekonomisi

Düzeye göre okuma yolu

1		Ev bahçesi: H00 (bütün seri) → H10 Bostan → H03 Toprak verimliliği → H20 Tavuklar → H43 Sebzeler (kışlık) → H58 Kiler takvimi.
2		Küçük parsel: ev bahçesindeki her şey + H04 Su → H11 Sera → H12 Meyve bahçesi → H13 Üzümsü meyveler → H29 Arılar → H50 Mahzen.
3		Küçük çiftlik: + H01 Arazi → H02 Toprak → H14 Tarla → H15 Yem bitkileri → H24 Tavşanlar veya H25 Keçiler → H33 Besleme → H34 Hayvan sağlığı → H64 Ekonomi.
4		Kendi kendine yeten çiftlik: + H27 İnekler → H28 Domuzlar → H41 Et → H60 Yakacak → H61 Enerji → H62 Yapı.

H00 serisinin diğer modülleri geri kalan her şeyin çerçevesidir: H00-02 ailenin ne kadar yiyeceğe ihtiyacı olduğunu hesaplar, H00-03 yılı ay ay verir, H00-04 bitkileri, hayvanları ve kompostu bir döngüde birleştirir, H00-05 zamanı ve parayı hesaplar, H00-06 önce neyin geldiğini söyler, H00-07 de defter tutmayı öğretir.

10 • BÖLÜM

İYİ GİTTİĞİNİ NEREDEN ANLARSIN

Çiftliğin başarısı hisle değil sayılarla ölçülür. İlk sezonun sonunda dört soruyu cevapla:

☐ Kaç kilo sebze, meyve ve yumurta aldık? (terazi ve defter)

☐ Ne kadar para ve kaç saat iş harcadık?

☐ Ne tuttu, ne tutmadı ve neden?

☐ Hâlâ hevesimiz var mı? Aile memnun mu?

Son soruya cevap „hayır“ ise küçült, büyütme. Aileyi tüketen çiftlik, ne kadar ürün verirse versin başarılı değildir. Cevap „evet“ ise **bir** yeni alan ekle. Kaydı nasıl tutacağın ve ondan nasıl öğreneceğin H00-07 Çiftlik defteri: kayıt, ölçüm, öğrenme modülünde.

11 • BÖLÜM

SIK YAPILAN HATALAR

✗ İlk yıl her şey birden: bahçe, tavuk, keçi, sera ve meyve bahçesi; temmuza kadar her yeri ot basar.

✗ Evden ve sudan uzakta, fazla büyük bir bahçe.

✗ Barınak, çit ve yokluğunda bakacak biri olmadan hayvan almak.

✗ Ağustosta suyu ve tapuyu kontrol etmeden arazi almak.

✗ Gerçekte neye ihtiyacın olduğunu bilmeden alet ve makine için kredi çekmek.

✗ Kayıtsız çalışmak: ne kadar hasat ettiğini de, ne kadara mal olduğunu da bilmemek.

✗ Çalılık araziye eski kuyuları, molozu ve sınır bölgelerinde mayın riskini kontrol etmeden girmek.

✗ „İnternette başka yazıyor“ diye komşuları ve yerel bilgiyi yok saymak.

12 • BÖLÜM

YAZDIRILABİLİR KONTROL LİSTESİ

Gerekli

- ☐ Beş sorunun cevapları yazıldı (Ek A • s. 13)
- ☐ Başlangıç noktası puanlandı: arazi, su, zaman, para, bilgi, insanlar (Ek B • s. 14)
- ☐ Yaz için su kontrol edildi
- ☐ İlk proje seçildi: kompost yeri ve 30 m²'ye kadar yatak
- ☐ İlk planın masrafı ve saatleri hesaplandı (Ek C • s. 15)
- ☐ Güvenlik kontrol edildi: gizli tehlikeler, koruyucu donanım, CO dedektörü, kene

İstenen

- ☐ İlk 90 günün planı (Ek E • s. 17)
- ☐ En az iki komşu, muhtar ve bir mentorla konuşma
- ☐ İlçe Tarım ve veteriner iletişim bilgileri yazıldı (Ek G • s. 19)
- ☐ Parselin aynı noktadan aylık fotoğrafı

Bilgi

- ☐ Hangi çiftlik düzeyinde olduğumu ve o düzey için neyin gerçekçi olduğunu biliyorum
- ☐ Sezon başına tek yeni alan kuralını biliyorum
- ☐ Diğer serileri hangi sırayla okuyacağımı biliyorum

EK A

ÇİFTLİK VİZYONUMUZ

Bütün aile birlikte doldurun. Her ocak ayında yeniden okuyun.

Neden çiftlik istiyoruz (üç neden, önem sırasıyla)

5 yıl sonra çiftliğimiz nasıl görünüyor (tek cümle)

Çiftlikte kim çalışıyor, sezonda haftada kaç saat

Biz yokken kim bakıyor (hayvanlar, sulama)

İlk yıl ne kadar yatırabiliriz (₺, kredisiz)

Nerede: arazimiz var mı, üzerinde mi yaşıyoruz, gelip mi gidiyoruz

Bugünkü çiftlik düzeyi (1–4) ve 5 yıl sonraki

Kesinlikle İSTEMEDİĞİMİZ şeyler (ör. büyükbaş, satış)

Bizi en çok korkutan ya da kaygılandıran şey

İmzalar ve tarih

EK B

BAŞLANGIÇ NOKTASI

Her kaynağı 0 (yok) ile 3 (çok iyi) arasında puanla. En zayıf kaynak hızı belirler. Su 0 aldıysa önce suyu çöz.

Kaynak	Bugün elimizde ne var	Puan 0-3	Neyi düzeltmeli
Arazi (alan, toprak, güneş)			
Su (kaynak, kuyu, şebeke, yağmur suyu)			
Zaman (sezonda haftalık saat)			
Para (ilk yıl, kredisiz)			
Bilgi (bahçe, hayvan, işleme)			
İnsanlar (aile, komşular, mentor)			
Alet ve yer (sundurma, kiler)			
Bedensel iş için sağlık ve güç			
Toplam (24 üzerinden)			

0-8: saksılarla, küçük bir yatakla ve öğrenerek başla. **9-16:** ev bahçesi, 1. düzey. **17-24:** 2. düzey ve üstünü planlayabilirsin, ama yine sezon başına tek yeni alan.

Ailede olan bilgi

Neler yapabiliyoruz (bahçe, kışlık, hayvan, alet)

Anne babalar, akrabalar ve komşular neler biliyor

İlk yıl neleri öğrenmemiz gerekiyor

EK C

İLK PLAN HESAPLAYICISI

Sayıları „Sayı gir“ sütununa, güncel birim fiyatı (fidanlık, nalbur, pazar) „Birim başına“ sütununa yaz. Adobe Acrobat Reader'da PDF tutarları ve toplamı kendisi hesaplar; hesaplamazsa elle çarp ve topla. Saat normları 4freelife kişisel planıyla aynıdır.

İlk plan ne kadar tutar

Kalem	Birim	Sayı gir	Birim başına	Tutar (₺)
Sebze bahçesi ve kompost (alet, tohum, malç)	m ²		×	
Damla sulama	m ²		×	
Tünel sera (kemerli, naylon)	m ²		×	
Kümes ve gezinti alanı	tavuk		×	
Yumurta tavuğu	tavuk		×	
Meyve ağacı (fidan, çukur, herək)	ağaç		×	
Telli destekli üzüksü meyveler	m ²		×	
Arılar (oğullu kovan)	kovan		×	
Depo veya IBC tank	m ³		×	
Toplam yatırım				

Sezonda haftada kaç saat ister

Kalem	Birim	Sayı gir	Birim başına	Saat (sa)
Sebze bahçesi ve patates	m ²		×	0,035 sa
Sera	m ²		×	0,08 sa
Yumurta tavukları	tavuk		×	0,15 sa
Meyve ağaçları	ağaç		×	0,05 sa
Üzüksü meyveler	m ²		×	0,03 sa
Arılar	kovan		×	0,25 sa
Haftalık toplam saat				

Saatlerin toplamını vizyon sayfasına yazdığınla karşılaştıır (Ek A · s. 13). Plan zamanının %80'inden fazlasını istiyorsa küçült. Arızalar, hastalık, yağmurlu haftalar ve bir anda gelen hasat için yedeğe ihtiyacın var.

EK D

İLK SEZON TAKVİMİ

Yeni başlayanın ilk yıl boyunca, büyük işlere girişmeden yaptığı ve öğrendiği şeyler. Yapınca kutucuğu işaretle.

İş	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	✓
Vizyon, başlangıç noktası ve hesaplayıcı (Ek A · s. 13, Ek B · s. 14, Ek C · s. 15)													☐
Tohum siparişi, temel aletlerin alımı													☐
Paletten kompost yeri ve ilk kompost													☐
Oluk altına yağmur suyu bidonu veya IBC													☐
İlk yatak 10–30 m ² : hazırlık ve malç													☐
Soğan, bezelye, marul, turp, patates													☐
Hazır domates, biber, kabak fidesi													☐
Malç ve sabah erken sulama													☐
Hasat ve her hasadı tartmak													☐
Güz ekimi: lahana, marul, ıspanak, havuç													☐
Güvenli yöntemle ilk küçük kışlık													☐
Meyve ağacı ve sarımsak dikimi													☐
Kümes ve çit (bahçe oturduysa)													☐
Komşular, muhtar ve mentorla konuşma													☐
Parselin aylık fotoğrafı													☐
Yılın değerlendirmesi ve gelecek yılın planı													☐

Plan ve öğrenme Toprak ve kompost Ekim ve dikim Hasat Hayvanlar Su

Aylar İç Anadolu'nun ova ve platoları (yaklaşık 900–1.100 m: Ankara, Konya, Eskişehir) için geçerlidir. Ege ve Akdeniz kıyılarında ilkbahar işleri 4–6 hafta önce, Marmara ve Karadeniz kıyılarında 2–3 hafta önce; Doğu Anadolu'da ve 1.500 m üzerinde 3–5 hafta sonra. Domates ve biber fidesini don tehlikesi geçince, mayıs ortasından sonra dik; bütün alanların ayrıntılı takvimi H00-03 Ay ay çiftlikte bir yıl modülünde.

EK E

İLK 90 GÜNÜN PLANI

Başlangıç tarihini ve her ay için üç somut görev yaz. Görev, işaretlenebiliyorsa somuttur: „4 paletten kompost yeri yapmak“, „bahçeyi düzenlemek“ değil.

Başlangıç tarihi: _____

Ay	Görev	Son tarih	Kim	Bitti
1. ay				
1. ay				
1. ay				
2. ay				
2. ay				
2. ay				
3. ay				
3. ay				
3. ay				

Ne alınacak

Şey	Nereden (yeni, ikinci el, takas)	Fiyat (₺)	Alındı

EK F

İLK ADIMLAR DEFTERİ

Her önemli gün için bir satır: ekim, ilk hasat, sorun, alışveriş, komşudan bir öğüt. Ayrıntılı kayıt H00-07 modülünde.

Tarih	Ne yaptık	Saat	Masraf (₺)	Ne öğrendik

EK G

İLETİŞİM VE MENTORLAR

Güvendiğin komşu (ad, telefon)

Mentor: kim, ne yapıyor, nerede

Muhtar (ad, telefon)

İl veya İlçe Tarım ve Orman Müdürlüğü, Ziraat Odası

Veteriner hekim

Güvenilir meyve fidanlığı

Tohum satıcısı veya tohum takası

Birlik veya kooperatif (arıcılar, meyveciler, yetiştiriciler)

Belediye veya İl Özel İdaresi: imar ve tarım

Aile hekimi, acil 112, zehir danışma 114

KAYNAKLAR

- Seymour, J. (1976): *The Complete Book of Self-Sufficiency*. Londra: Faber & Faber — çiftliğin bütün alanlarına klasik bir bakış.
- Holmgren, D. (2002): *Permaculture: Principles and Pathways Beyond Sustainability*. Holmgren Design Services — „küçük ve yavaş çözümler“ ilkesi, harekete geçmeden önce gözlem.
- Bane, P. (2012): *The Permaculture Handbook: Garden Farming for Town and Country*. New Society Publishers — çiftliği aşamalara ve bölgelere göre planlamak.
- Falk, B. (2013): *The Resilient Farm and Homestead*. Chelsea Green — çiftliğin yıllar içinde gelişimi.
- Jeavons, J. (2012): *How to Grow More Vegetables*, 8. baskı. Ten Speed Press — küçük alanlarda verim.
- T.C. Sağlık Bakanlığı: Kırım-Kongo kanamalı ateşi bilgilendirmesi — keneden korunma.
- 4freelife kişisel çiftlik planı: bu modülün hesaplayıcısındaki alan, iş ve masraf normlarının aynısı.
- Yayın öncesi yerel kontrol için: görel maliyet oranlarının Türkiye fiyatlarıyla uyumu (fidan, tavuk, IBC, sera naylonu); TÜRKVET ve Arıcılık Kayıt Sistemi kayıt yükümlülükleri, az sayıda kanatlı için durum; TURMAC'ın sınır bölgeleri bilgisi; tetanoz aşısı tavsiyesi; yerel tohum takas etkinliklerinin adları.

Bu PDF'teki alanlar ve kutucuklar Adobe Acrobat Reader'da (bilgisayar ve telefon) doldurulup kaydedilebilir. Bazı tarayıcılarda doldurma çalışmaz — bu durumda sayfayı yazdır.

Sorumluluk reddi. Bu rehber yalnızca eğitim amaçlıdır; ziraat mühendisi, veteriner, avukat, harita mühendisi veya diğer uzmanların görüşünün yerini tutmaz. Mevzuat ülkeye ve bölgeye göre değişir ve güncellenir — satın almadan, inşa etmeden veya satış yapmadan önce yetkili kurumlara danış. Yazar, içeriğin hatalı kullanımından doğan zararlardan sorumlu değildir. Bu PDF kişisel ve aile kullanımı için lisanslanmıştır — paylaşılması ve yeniden satılması yasaktır.

4FREELIFE**TOPRAKTAN KİLERE.**BALKAN • EN • DE • ES •
FR • PT • TR • AR